

duurzaam insecten eten

Duurzaam insecten eten!

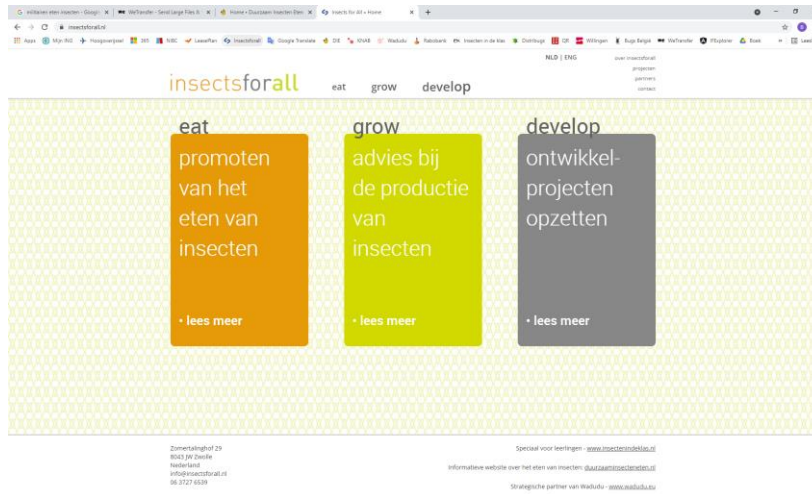
Workshop NIBI-conferentie

Bas Godschalk
2 juni 2023

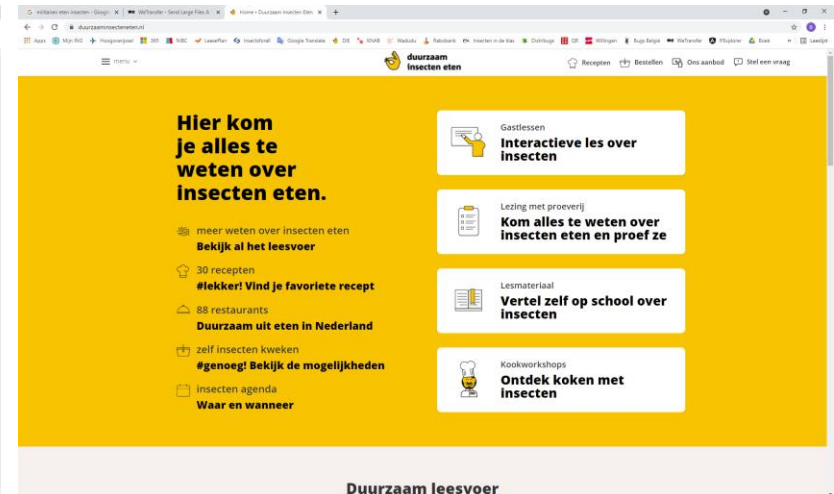

Insecten: duurzame eiwitbron

www.insectsforall.nl

www.duurzaaminsecteneten.nl

www.insectenindeklas.nl

Wat gaan we doen?

1. Het verhaal over het eten van insecten
2. Insecten proeven
3. Opdracht: ontwerp een verdiepingsopdracht
4. Ideeën voor een insectenles
  - Gastles met proeverij
    - Kooksessie
    - Verdiepingsopdracht
    - Werkblad
  - Lespakket
    - Inhoud
    - Kweekbakken

Aansluiten bij de doelgroep

Milieu en duurzaamheid

Gezonde voeding

Leerdoelen

Wat ga je leren?

- Wat zijn insecten?
- Waarom zijn insecten belangrijk?
- Kun je insecten eten? En welke dan?
- Waarom zou je insecten eten?
- Waarom eten we geen insecten?

Wat zijn insecten?

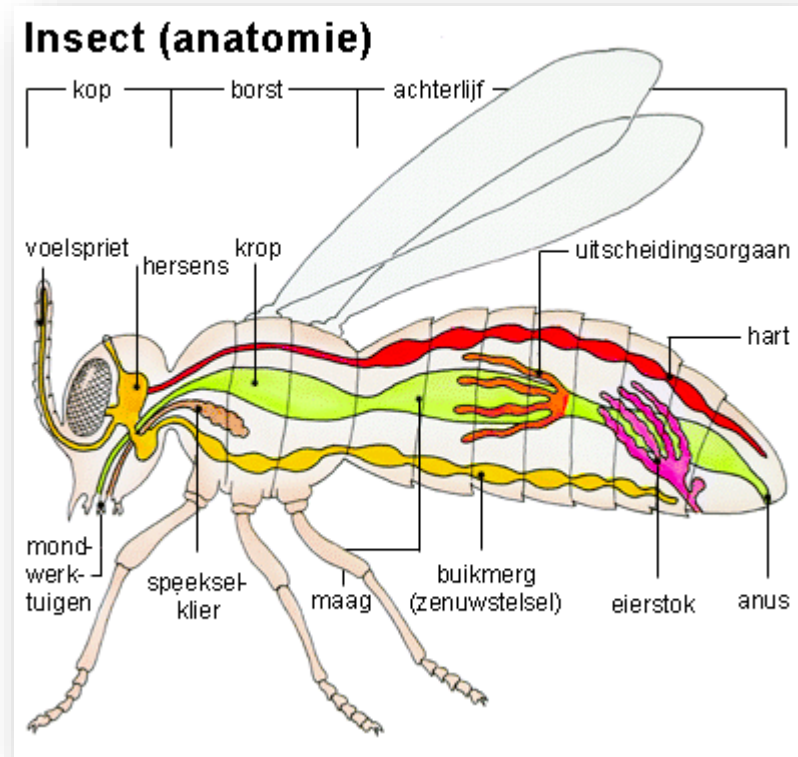
Wat zijn insecten?

Kenmerken van insecten

Nadelen van insecten?

Vervelende aspecten van insecten

- Overbrenger van ziekten als malaria
- Steken, beten
- Schade aan gewassen
- Schade aan hout, gebouwen

Voordelen van insecten?

Voordelen van insecten

- Voedsel bron voor dieren en mensen (voedselpiramide)
- Bestuiving bloemen
- Producten: honing, zijde, bijenwas, kleurstof
- Exoskelet: chitine grondstof voor plastic
- Bestrijding van ongedierte en ziekten

Wie heeft er wel eens insecten op?

Insecten zitten al in ons eten

= E120

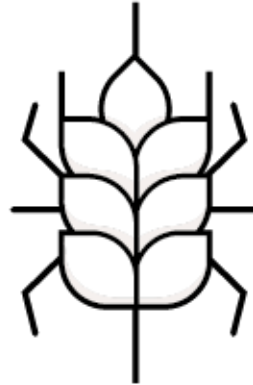
Waarom zou je geen insecten eten?

Karmijnzuur, natuurlijk pigment

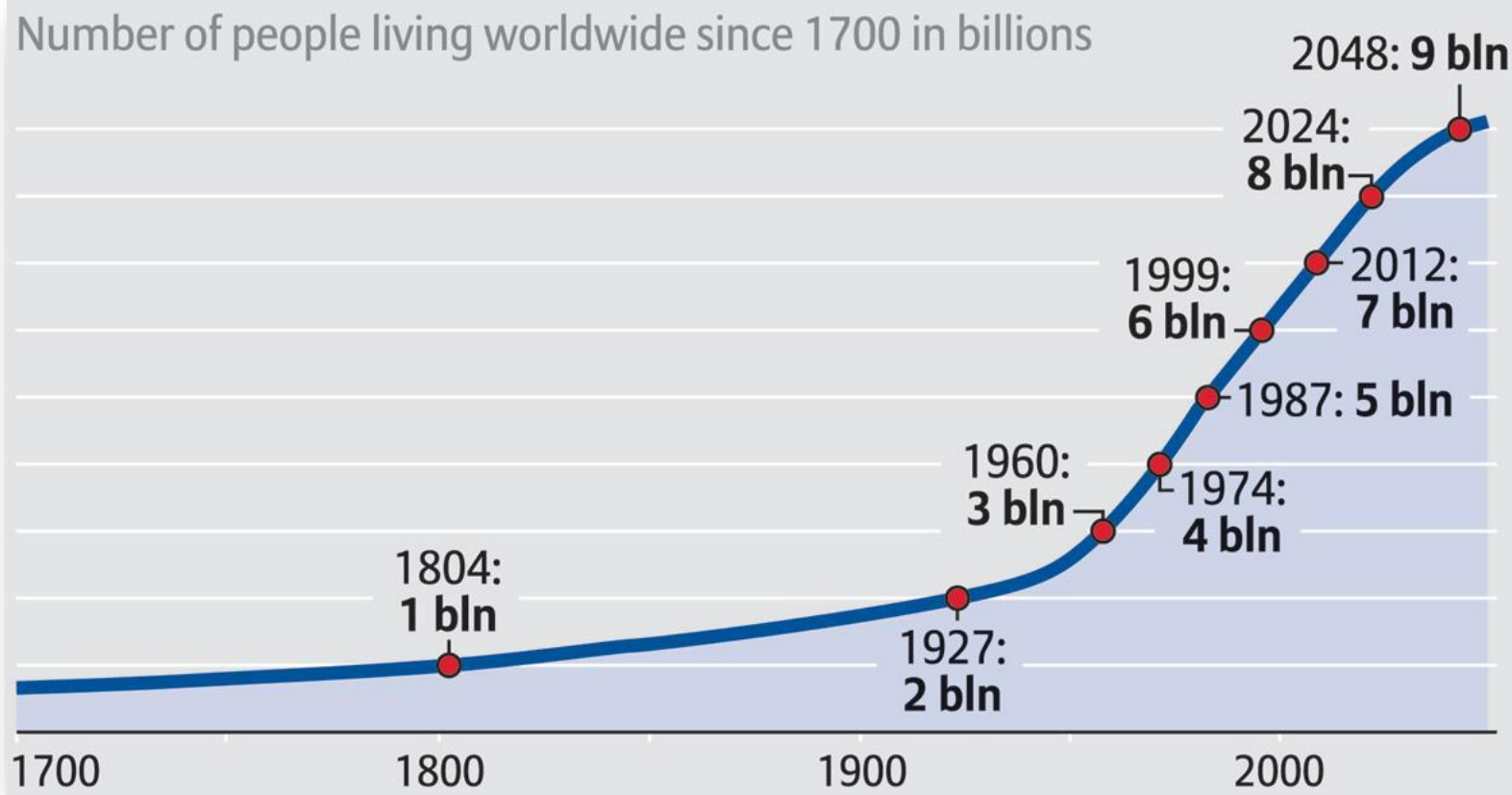

**Waarom zouden we nadenken
over een alternatief voor vlees?**

Toenemende eiwitvraag

70% van onze landbouwgrond wordt gebruikt voor veeteelt

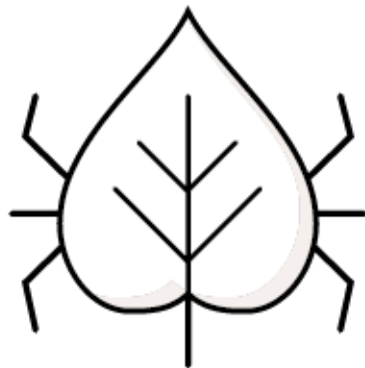

We eten al heel veel vlees

70% van onze landbouwgrond wordt gebruikt voor veeteelt

Hebben we een alternatief voor vlees?

En is die duurzaam?

Insecten spel

Insecten spel

duurzaam insecten eten

Wie is Carlo Cracco
en wat doet hij
met insecten?

Waarom zijn insecten
wereldvriendelijk
te kweken?

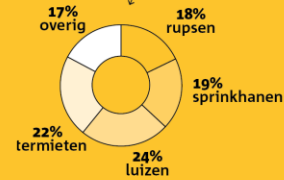
www.duurzaaminsecteneten.nl

2 miljard
mensen op aarde
eten insecten

88
restaurants in
Nederland hebben
insecten op het menu

Carlo Cracco
maakt de heerlijkste
gerechten met insecten

#lekker

www.duurzaaminsecteneten.nl

te kweken

wereldvriendelijk

gerechten met insecten

lekker

Insectenspel

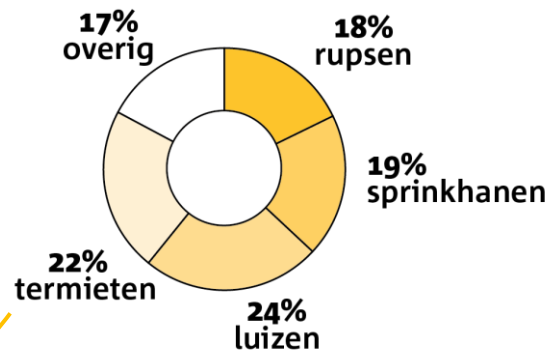

duurzaam insecten eten

Welke soorten
insecten kan je eten?

Waarom kan je insecten
eenvoudig kweken?

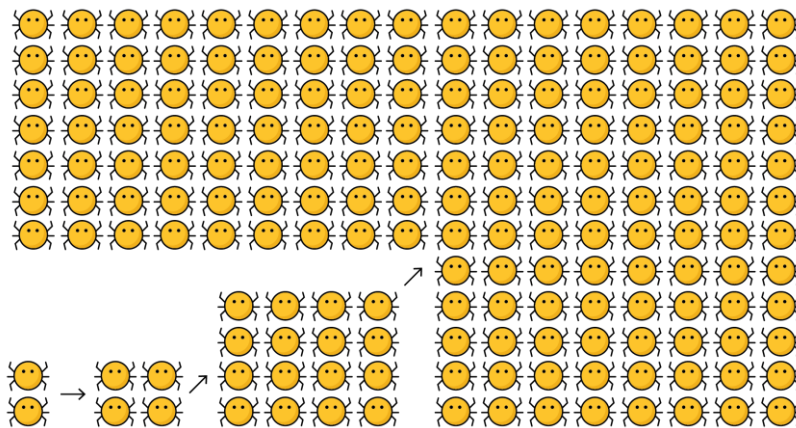
www.duurzaaminsecteneten.nl

Insecten zijn eenvoudig te kweken

- Insecten zijn snelle groeiers
- In bakken of terrariums onder geconditioneerde omstandigheden
- Dicht op elkaar, toch diervriendelijk

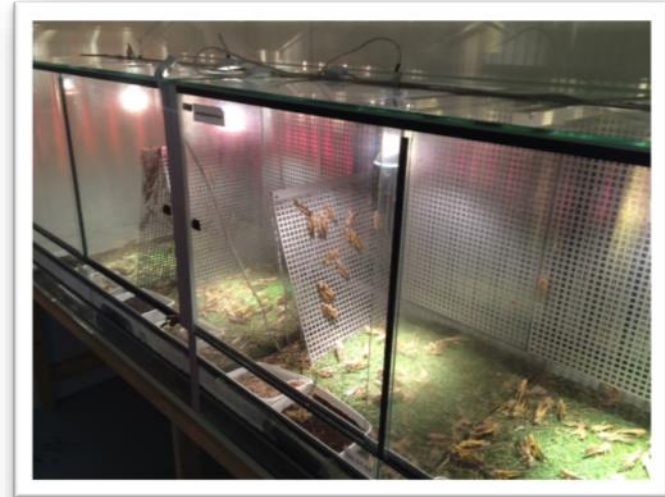

Insecten zijn eenvoudig te kweken

- Meelwormen

- Sprinkhanen

Insectenspel

duurzaam insecten eten

Wie is Carlo Cracco
en wat doet hij
met insecten?

Waarom zijn insecten
wereldvriendelijk
te kweken?

www.duurzaaminsecteneten.nl

Carlo Cracco
maakt de heerlijkste
gerechten met insecten

www.duurzaaminsecteneten.nl

te kweken?

wereldvriendelijk

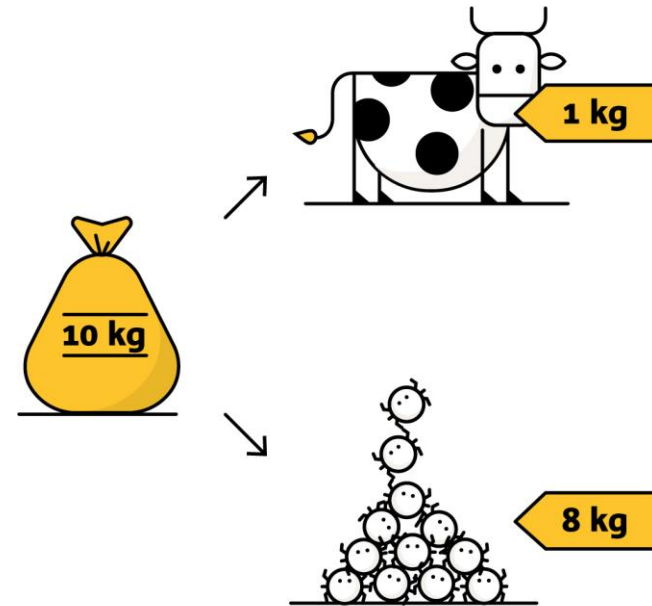
maakt de heerlijkste

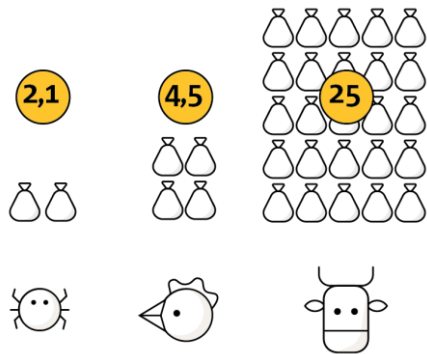
Insecten hebben weinig voer nodig

- 10 kg gras geeft:
  - 8 kg sprinkhanen
  - 1 kg vlees
- 1000x minder water nodig

Insectenspel

duurzaam insecten eten

Waarom zijn
insecten een uitstekend
alternatief voor vlees?

Waarom zijn
insecten efficiënt
om te kweken?

www.duurzaaminsecteneten.nl

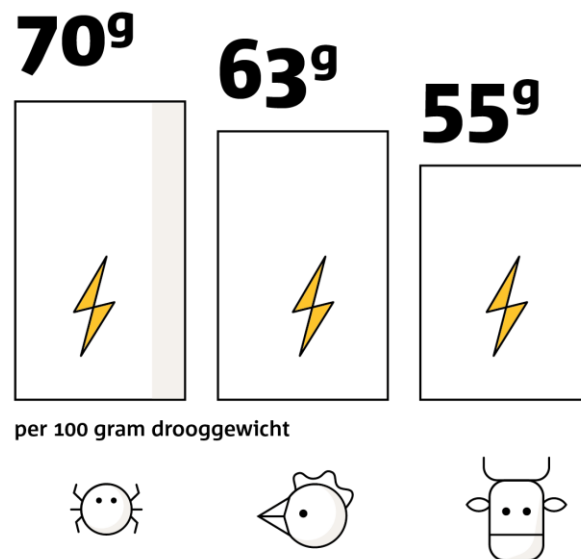

Insecten zijn supergezond!

- Bevatten erg veel eiwitten
- Vooral de krekkel

insecten bevatten
alle 9 essentiële
aminozuren

Maar zijn insecten lekker?

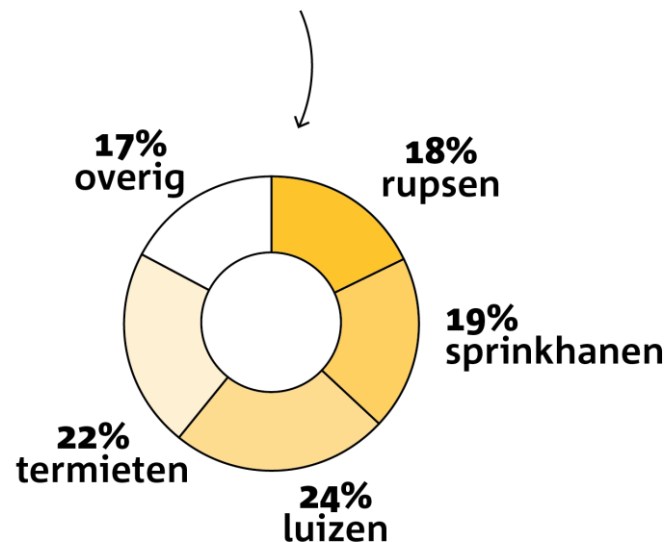
Insecten zijn lekker

- Heel veel mensen eten al regelmatig insecten

2 miljard

mensen op aarde
eten insecten

Waarom eten we ze dan niet?

Waarom niet?

Insecten die in België als eten mogen worden verkocht

Selectie op basis van de lijst van het FAVV

Afrikaanse treksprinkhanen
Worden vooral verlicht als party snack, minder populair voor verwerking vanwege het grote zanddeeltjes en vleugels

Amerikaanse woestijnsprinkhanen

Moriowormen
Veel gelijkzissen met de meelworm, maar wat groter en slinger. Momenteel minder populair voor insectensnacks.

Meelwormen
Larve van de meelflar, populair in de opkomende insectenburgerindustrie, maar ook bij hobbytwekkers.

Buffalowormen
Klein knapperig larfje, makkelijk te koken, wordt gebruikt als grondstof voor burgers en snacks.

Zijdevlinderlarven
Zachte larve die in Azië veel wordt gegeten

Wasmotlarven
Zachte larve die binnenin vrij vloeibaar is. Wordt onder meer zoals garnalen verwerkt in een kroket

Huisrekrels
Populair voor chipsachtige snacks. De Nederlandse krekeltwekker Insect Europe produceert sinds kort ook krekemeel voor de voedingsindustrie

Bandkrekels

Allergieën

- Advies: voorzichtig als je bekende insectenallergie hebt.
  - Insectenbeten (bijen- of wespenteek)
  - Kleine stofdeeltjes van insecten (contact allergenen)
  - Gevoelig voor schaaldieren, garnalen of kreeft
  - Huisstofmijt
- Mogelijke allergie ontwikkeling bij herhaaldelijke blootstelling bij kweek en verwerking.
- Geen gedetailleerde allergie studies bekend.

Wat gaan we proberen?

Sprinkhaan

Krekel

Meelworm

Buffalo

Opdracht

- Maak groepjes van 4 á 5 mensen
- Kies een doelgroep, bijv. Leerlingen vmbo 3
- Bedenk samen een verdiepingsopdracht
  - Leerdoel
  - Vorm
  - Praktisch uitwerking
- 2 minuten pitch per groepje
- 15 minuten voorbereiding

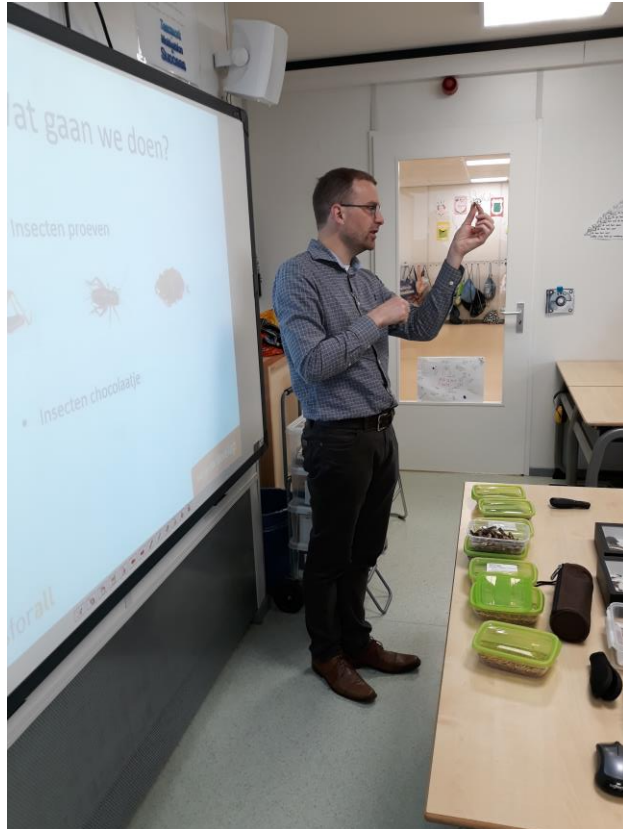

Voorbeeld gastles

Insectengastles

Inhoud gastles

- Interactieve presentatie
- Insectenspel
- Proeverij

Extra opties

- Kahoot
- Kookworkshop
- Opdracht begeleiden

Voorbeeld lespakket

Insectenlespakket

Inhoud lespakket

- Presentatie
- Insectenspel
- Poster
- Werkbladen
- Insecten voor proeverij
- Informatie
- Instructie docent
- Insectenlolly

Extra

- Kweekbak

Werkblad

Werkblad

duurzaam insecten eten

ik ben

1 Insecten zijn super interessant!

Insecten zijn zeer bijzondere en interessante beestjes. Ze hebben een basale lichaamsbouw, maar er zijn ook heel erg veel verschillen tussen de insectensoorten.

- Noem vier basale kenmerken van de lichaamsbouw van een insect.
- Er zijn ook eigenschappen die bepaalde soorten wel hebben en andere soorten niet. Kies twee soorten insecten (bijv. vlinder en kever, of libelle en zitervervise) en beschrijf de verschillen in lichaamsbouw.
- Insecten kunnen op heel veel verschillende manieren met elkaar en met hun omgeving communiceren. Noem tenminste vijf manieren.
- Weet je dat insecten kampioenen zijn. Zij kunnen dingen die andere dieren niet of niet zo goed kunnen. Weet je dat er insecten zijn, die sterker zijn dan een olifant? Nou, in verhouding dan. Zoek vier records op waarin sommige insecten uitblinken.

6 Marktonderzoek prijs insecten

Een van de redenen dat insecten niet zo veel worden gegeten is omdat ze vrij duur zijn. Jij gaat nu een marktonderzoek uitvoeren naar de prijs van insecten. Kies een insect waar je het marktonderzoek voor gaat uitvoeren.

Sprinkaan
  Krekelt
  Meelworm
  Buffalo

- Zoek op verschillende internet webshops naar de prijs van je gekozen insect. Let op dat je alleen de onlineverkoop verkoopt. Je vindt een overzicht van webshops op www.duurzaam insecten.nl onder het kopje bestellen. Vermeld ook de hoeveelheid die je voor deze prijs krijgt.
- Zoek nu op wat de prijs van bijvoorbeeld biostrak, wat of kijkt het is. Kies weer één soort om te vergelijken.
- Falen nu alle prijzen en wat de prijs is en het aantal gram. Wat valt je op?

Webshop	Insect			Kant/vrij		
	Aantal gram	Prijs	Prijs per kg	Aantal gram	Prijs	Prijs per kg
Gemiddeld						

Wat zijn redenen voor het prijverschil?

7 Ontwerp een etiket

Veel insectenproducten worden in een zakje of bakje verkocht met vaak een saal etiket. Dat kan beter. Jij gaat nu een aantrekkelijk etiket ontwerpen, dat voldoet aan de eisen van een voedsel-etiket en dat ook uitnodigt om het product te kopen.

- Bepaal voor welke doelgroep je een etiket wilt maken. Voor je leeftijdsgenoten, je ouders of je opa en oma.
- Maak een filmpje van 30 sec om je nieuwe product te promoten en (als dat mag) zet je hem op Instagram. Ook even ons taggen @duurzaam.insecten.eten.
- Ontwerp je etiket.
- Geef hieronder een motivatie voor je etiket. Welke keuzes heb je gemaakt en waarom? Waarom gaat jouw etiket zorgen voor extra verkoop van insecten?

Doelgroep

2. Ga na aan welke eters een etiket moet voldoen.

1
2
3
4

Kom meer te weten over insecten eten – www.duurzaam insecten.nl

Kweekbakken

Bedankt voor uw aandacht!

www.insectsforall.nl
www.duurzaaminsecteneten.nl
www.insectenindeklas.nl

Bas Godschalk

